

A
B
C
D
E

Stadsmiljö- och planeringsavdelningen
N O R R M A L M S
S T A D S D E L S F Ö R V A L T N I N G

TJÄNSTEUTLÅTANDE

SID 1 (7) 2005-09-29
DNR 500-566/2005

Handläggare: Gunilla Schedin
Tfn: 508 09 015

Till Norrmalms stadsdelsnämnd

**Stockholms stads brottsförebyggande program – svar på remiss
från kommunstyrelsen**

Förslag till beslut

Remissen besvaras med stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande.

Ylva Tengblad
stadsdelsdirektör

Yngve Lindström
avdelningschef

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har begärt yttrande från stadsdelsnämnden med anledning av ett förslag till brottsförebyggande program för Stockholms stad. Enligt förslaget är det övergripande målet att minska sannolikheten för brott och reducera skadeverkningarna av brott, inklusive rädslan för brott. Det övergripande målet är uppdelat i fem delmål och vissa typer av insatser föreslås få särskilt prioritet.

Förvaltningen tycker det är positivt att man arbetat fram ett förslag till brottsförebyggande program. Förslaget är dock, som förvaltningen ser det, lite väl övergripande och allmänt hållet. Det kommer därför att krävas ett omfattande arbete både från staden centralt och från enskilda nämnder och styrelser för att omsätta programmet i verkningfulla operativa insatser.

Ärendets beredning

Detta ärende har beretts inom stadsmiljö- och planeringsavdelningen. Information har lämnats i Norrmalms drog- och brottsförebyggande råd den 2 september 2005 samt i förvaltningsgruppen den 7 oktober 2005.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har begärt yttrande från samtliga stadsdelsnämnder, vissa facknämnder samt från några av stadens styrelser med anledning av förslag till brottsförebyggande program för Stockholms stad. Yttrandet ska vara kommunstyrelsen tillhanda senast den 31 oktober 2005.

Förslaget har utarbetats av socialtjänstförvaltningens enhet för drog- och brottsprevention (Precens) i samverkan med berörda politiker, tjänstemän och brottsförebyggande aktörer. Synpunkter har även inhämtats från Brottsförebyggande rådet (BRÅ) och kriminologiska institutionen vid Stockholms universitet.

Sammanfattning av förslaget

Stadens *övergripande mål* vad gäller det brottsförebyggande arbetet är att minska sannolikheten för brott och reducera skadeverkningarna av brott, inklusive rädslan för brott. Det brottsförebyggande arbetet ska präglas av att en helhetssyn och integreras i alla förvaltningar och bolag.

Det övergripande målet delas upp i följande fem *delmål*:

- stärka den informella och formella sociala kontrollen
- minska brottsbenägenheten
- försvåra genomförandet av brott
- lindra brottens skadeverkningar
- minska rädslan för brott.

Nämnder och styrelser föreslås själva få avgöra vilket / vilka delmål som är mest relevant för deras verksamhet och ange detta eller dessa som mål för sitt brottsförebyggande arbete. Resp. nämnd eller styrelse föreslås även kunna välja att under en viss tidsperiod fokusera arbetet på ett eller ett par delmål för att senare rikta in sig på något eller några av övriga delmål. Valet av delmål bör motiveras i verksamhetsplaner och brytas ner till åtaganden. Uppföljning av det brottsförebyggande arbetet ska göras årligen och redovisas inom ramen för stadens integrerade system för ledning och styrning (ILS)

Följande insatser föreslås *prioriteras*:

- insatser för att stödja och hjälpa barn, ungdomar och brottsoffer
- insatser i geografiska områden med koncentrerade problem
- insatser som bygger på sammantagen kunskap om problemet
- insatser som prövats och varit verksamma i andra sammanhang

- insatser som sker i samverkan med andra aktörer

För att skapa förutsättningar för ett effektivt brottsförebyggande arbete föreslås att stadens samtliga förvaltningar och bolag bör ha följande *ambitioner* inom sina resp. verksamhetsområden:

- öka engagemanget i och prioritera det gemensamma brottsförebyggande arbetet
- förbättra beslutsunderlagen för det brottsförebyggande arbetet
- öka kunskaperna om vad som orsaker brott och om effektiva brottsförebyggande metoder
- främja samverkan med andra brottsförebyggande aktörer

I programmet ges sedan förslag på hur detta kan uppnås. Bl.a. föreslås att ett *centralt brottsförebyggande* råd inrättas med representanter från de av stadens nämnder som bedöms ha störst betydelse vad gäller det brottsförebyggande arbetet samt med företrädare för polisen, SL, landstinget, kriminalvården och näringslivet. Rådet bör ha till uppgift att göra gemensamma prioriteringar, undanröja hinder för samverkan och initiera pilotprojekt.

Vidare föreslås att ett *centralt brottsförebyggande kansli* inrättas med uppgift att bl.a. samordna och utveckla det brottsförebyggande arbetet. Kansliet föreslås även svara för att anordna utbildningar för och sprida information till de drog- och brottsförebyggare som finns inom staden samt utveckla det brottsofferstödjande arbetet och samordna stadens arbete med kvinnofridsfrågor.

Vad gäller den lokala nivån föreslås att de nämnder och styrelser som anses ha störst betydelse för det brottsförebyggande arbetet inrättar en funktion som *koordinator* för samordning av det lokala arbetet. I programmet framhålls vidare vikten av att, på den lokala nivån, verka för att det privata initiativet och engagemanget från t.ex. ideella föreningar tas tillvara och att näringslivet blir delaktigt i det brottsförebyggande arbetet.

Vidare föreslås att nämnder och styrelser i större utsträckning ska *använda kriminalstatistik* för att bättre kunna bedöma behov av och följa upp olika typer av insatser. Det centrala brottsförebyggande kansliet föreslås få i uppdrag att utveckla användarvänliga datakällor för information om brott och kriminalitet i staden.

I programmet framhålls att, det på stadsövergripande nivå, behövs breda generella kartläggningar av fördelning av brott, brottslighet, utsatthet för brott och trygghet. Kommunstyrelsen föreslås åta sig att initiera återkommande trygghets- och brottsofferundersökningar som är nedbrytbara på stadsdelsnivå. Vidare föreslås att stadens forsknings- och utvecklingsenhet (FoU) ges i uppdrag att i högre utsträckning analysera och redovisa den s.k. ”stockholmsenkäten” ur ett kriminologiskt perspektiv

Ledstjärnan i det lokala brottsförebyggande arbetet uppges vara god kändedom om lokala förhållanden och stadsdelsnämnderna föreslås genomföra *återkommande kartläggningar* av problem och resurser när det gäller brottslighet och brottsförebyggande arbete.

I programmet poängteras också behovet av att höja kompetensen vad gäller vetenskapliga teorier om orsaker till brott och om effektiva brottsförebyggande metoder. Detta gäller både förtroendevalda och tjänstemän som är direkt eller indirekt involverade i det brottsförebyggande arbetet.

Stadens facknämnder och styrelser föreslås ansvara för *omvärldsbevakning* när det gäller effektiva brottsförebyggande insatser inom sina respektive verksamhetsområden. Även det brottsförebyggande kansliet föreslås svara för omvärldsbevakning och återkommande samordna och i en rapport sammanställa vad som framkommit vad gäller nya eller nyligen utvärderade brottsförebyggande metoder.

Vidare framhålls vikten av dokumentation och uppföljning av brottsförebyggande insatser och effekten av olika insatser. Det brottsförebyggande kansliet föreslås bistå nämnder och styrelser i detta arbete genom att utarbeta och föreslå rutiner för uppföljning.

Utifrån åtgärdsinventeringar, lokala kartläggningar och sammanställning av omvärldsanalys föreslås det centrala brottsförebyggande rådet initiera *pilotprojekt* med tillhörande vetenskapliga utvärderingar. Det brottsförebyggande kansliet bör i samråd med den vetenskapliga institution eller stadens forsknings- och utvecklingsenhet planera och samordna den typen av projekt.

Erfarenheterna visar att de bästa effekterna av brottsförebyggande arbete uppnås i de fall flera olika aktörer samtidigt arbetar mot ett och samma mål. Nämnder och styrelser föreslås därför prioritera insatser där flera aktörer är involverade och arbetar mot ett gemensamt mål. Det centrala brottsförebyggande rådet föreslås verka för att undanröja hinder för samverkan och det brottsförebyggande kansliet föreslås arbeta för att skapa kontakter mellan olika brottsförebyggande aktörer både i staden och i andra städer.

En viktig utgångspunkt för en fungerande samverkan uppges vara skapa en gemensam problembild för att läggas till grund för det lokala brottsförebyggande arbetet. Stadsdelsnämnderna föreslås ge de lokala brottsförebyggande råden i uppdrag att föreslå prioriteringar och åtgärder vad gäller det brottsförebyggande arbetet i respektive stadsdelsområde. Vidare föreslås att såväl stadsdelsnämnderna som stadens facknämnder använder de lokala brottsförebyggande råden som remissinstans med uppgift att inför vissa beslut göra en analys av vilka konsekvenser beslutet kan ha för stadsdelsområdets brottslighet.

Programmet föreslås gälla 4 år och därefter revideras. Kostnadsberäkning och preliminär kommunikationsplan har bilagts programmet. Vad gäller stadsdelsnämnderna uppskattas de årliga kostnaderna för genomförande av programmet till mellan 500 och 1 000 tkr. För vissa stadsdelsnämnder kan de initiala kostnaderna bli höga, exempelvis för de nämnder som inte har någon funktion för samordning av det brottsförebyggande arbetet. Totalt för staden beräknas kostnaderna för genomförandet av det föreslagna programmet uppgå till mellan cirka 26 000 och 35 000 tkr per år.

Förvaltningens synpunkter

Det är positivt att man nu arbetat fram ett förslag till brottsförebyggande program för Stockholms stad. Den höga brottsligheten och den rädsla för att utsättas för brott som många upplever talar för att det finns starka skäl att på bred front vidta åtgärder för att söka minska brottsbenägenheten och öka tryggheten för de människor som bor och vistas i staden. Nämnder och styrelser har givetvis en viktig roll i dessa sammanhang och ett ansvar för att inom sina resp. verksamhetsområden beakta brottsförebyggande aspekter och också vidta brottsförebyggande åtgärder.

Med tanke på de vitt skilda verksamhetsområden olika nämnder och styrelser ansvarar för är det förstås svårt att, i ett för staden gemensamt program, ange vilka åtgärder som rent konkret bör vidtas. Det presenterade förslaget är dock, som förvaltningen ser det, lite väl övergripande och allmänt hållet. Programmet ger en viss vägledning men för att omsätta programmet i faktiskt handlande krävs ett omfattande arbete från enskilda nämnder och styrelser.

För ett effektivt lokalt brottsförebyggande arbete är det därför viktigt att staden centralt inte bara förser stadsdelsnämnderna med statistiska underlag om förekomst och fördelning av olika typer av brott i resp. stadsdel utan också med information om verkningsfulla operativa metoder. Här har det centrala brottsförebyggande råd som föreslås inrättas en viktig roll.

Förvaltningen delar uppfattningen om att ledstjärnan i det lokala brottsförebyggande arbetet är god kännedom om lokala förhållanden. Som framgår av programmet visar erfarenheterna att de bästa effekterna av brottsförebyggande arbete uppnås i de fall flera olika aktörer samtidigt arbetar mot ett och samma mål. En viktig utgångspunkt för en fungerande samverkan uppges vara att skapa en gemensam problembild.

Förutsättningarna för samverkan skiljer sig emellertid mycket mellan olika förvaltningar och bolag och inte minst stadsdelsförvaltningarna emellan. I en stadsdel av Norrmalms karaktär är det sannolikt betydligt svårare både att samverka och skapa en gemensam problembild eftersom betydligt fler aktörer är inblandade än i en liten geografiskt väl avgränsad ytterstadsstadsdel där antalet samarbetspartners rimligtvis är färre och problembilden troligen mindre komplex.

Det finns inte enbart skillnader i brottsfrekvens och brottstyper mellan innerstadsstadsdelar och ytterstadsstadsdelar utan också rätt påtagliga olikheter innerstadsstadsdelarna emellan och där Norrmalm, genom sitt centrala läge, i vissa avseenden intar en särställning.

Vad gäller exempelvis ungdomsbrottslighet har Precens i en rapport redovisat dess geografiska fördelning och rörlighet i Stockholms stad. Rapporten bygger på statistiska uppgifter från år 2003. Av rapporten framgår bl.a. att ungdomsbrottsligheten visar en tydlig koncentration till innerstaden i allmänhet och till Norrmalm i synnerhet där en fjärdedel av antalet anmälda ungdomsbrott begås. Brottsligheten är koncentrerad till Centralen, T-Centralen, Sergels torg och Åhléns.

Av rapporten framgår vidare att hälften av alla anmälda ungdomsbrott begås i innerstadsstadsdelarna medan endast 16 procent av de misstänkta gärningsmännen är bosatta i innerstaden. Högst andel ”brottsdeltagande” ungdomar är bosatta i Rinkeby följt av Spånga-Tensta, Skärholmen och Vantör.

Enligt Brottsförebyggande rådet (BRÅ) är även vissa andra typer av brottslighet koncentrerad till innerstaden medan gärningsmännen sällan är bosatta där.

Den ojämna fördelningen av brott inom Stockholms stad talar för att det brottsförebyggande arbetet måste ha olika inriktning beroende på resp. stadsdelsområdes karaktär. I en stadsdel som Norrmalm förefaller det mest naturligt att arbeta med s.k. situationell prevention, d.v.s. med koncentration på det som ”inbjuder” till brott medan man i vissa andra stadsdelar mera bör inrikta sig på s.k. social prevention, d.v.s. söka påverka människors benägenhet att begå brott.

Det finns alltid en risk för att program av den typ som nu presenterats är svåra att realisera och att man därför inte uppnår de effekter som eftersträvas. Det är möjligt att förutsättningarna för att förverkliga intentionerna i programmet skulle bli större om staden centralt beslutar att en viss typ av insatser ska prioriteras under något eller några år, exempelvis personrån eller våld mot kvinnor.

Bilaga

Förslag till brottsförebyggande program för Stockholms stad.

Stadsdelsnämndens ledamöter och ersättare har i samband med nämndens sammanträde den 22 september fått programmet.